

Lévi-Strauss: Strukturel analyse i antropologi

**Claude Lévi-Strauss: L'analyse structurale en linguistique et en anthropologie
in Anthropologie structurale, Plon, 1958; pp.43-69.**

Læsning v.Anders Fogh Jensen - www.filosoffen.dk

Artiklen er første gang udgivet i 1945, og er oversat til dansk i L.H.Schmidt (red.):
Det videnskabelig perspektiv, pp.189-211.

Resumé

Claude Lévi-Strauss forsøger i artiklen, "L'analyse structurale en linguistique et en anthropologie", to ting: Henholdsvis at begrunde overførslen af den strukturalistiske metode fra fonologien (Pragerskolen repræsenteret ved N.Troubetzkoy og R.Jakobson) til antropologien, og henholdsvis at argumentere for, at slægtskabsrelationer følger strukturalistiske principper. Omdrejningspunktet i denne argumentation er, at man ikke kan betragte hverken individet eller far-mor-barn-relationen som mindsteenhed, men må medtænke morbroderen, der introducerer alliancen. Baggrunden herfor er, at Lévi-Strauss griber fat i incestforbudet (som han anser for at være universelt), der betyder, at mænd må udveksle kvinder. I denne udveksling kræver den mand, der afgiver sin søster til en anden mand, noget til gengæld, nemlig en alliance til søstersønnen. Det er Lévi-Strauss' strukturalistiske pointe, at forholdet mellem søstersøn og morbror altid vil være omvendt af forholdet

mellem far og søn, ligesom forholdet mellem mand og kone vil være det omvendte af forholdet mellem bror og søster. Hvordan disse forhold så konkret er, varierer fra stamme til stamme, mens forholdene mellem forholdene er invariable. Konklusionen er, at man ikke som antropolog må forfalde til blot at overføre de biologiske roller på menneskelige samfund, fordi: Hvor der er mennesker er der symboler. Der lægges mening ind i biologiske roller: "Le système de parenté est un langage." (64).

Indhold

Fonologiens metode 43-54

Forholdet mellem lingvistik og sociologi (antropologi) 44-45

Fonologien 45-48

Problemer med metodeoverførsel 48-51

Forholdet mellem navn og 'attitude' 51-54

Systemet 54-69

Atomistiske teorier 54-57

Lévi-Strauss' strukturalistiske teori om slægtskab 57-63

Mulige indvendinger 63-67

Det symbolske overfor naturen 67-69

1. del: Overførsel af fonologiens metode

Nøglen til åbning af artiklen er kommentaren:

- Le système de parenté est un langage (64)
- Slægtskabssystemet er et sprog. (d207)

Lévi-Strauss vil vise, hvordan man kan udnytte fremskridtet inden for lingvistikken (fonologien) i antropologien (som han også kalder sociologien). Han citerer Marcell

Mauss:

[Mauss:] "La sociologie serait, certes, bien plus avancée si elle avait procédé partout à l'imitation des linguistes." (43)

[Mauss:] "Sociologien ville givetvis være nået meget længere, hvis den på alle områder var gået frem ligesom lingvisterne." (d189)

Han beskriver i første halvdel den fonologiske metode fra fonologiens grundlægger N.Troubetzkoy (46/d192).

Fonologien er læren om fonemer, lydenheder. Den er opstået af Pragerkredsen (Le cercle linguistique de Prague). Fremtrædende skikkelser her inden for N.Troubetzkoy og Roman Jakobson.

Fonologiens metode (46 / d192):

Bevæger sig fra studiet af bevidste sproglige fænomener til studiet af de sproglige fænomeners ubevidste infrastruktur.

Beskæftiger sig ikke med termer som uafhængige entiteter, men gør derimod relationerne mellem termerne til udgangspunkt for analysen.

Introducerer begrebet "system".

Sigter mod at afdække generelle love = en nomotetisk bestræbelse.

Strukturalisme >< atomistiske diakrone studier af en isoleret terms udvikling (47 / d193).

Denne metode mener Lévi-Strauss nu at kunne overføre til antropologien.

Fare

Der ligger dog heri en fare, nemlig at oversætte de lingvistiske betegnelser termer til antropologien. Men forholdet mellem slægtningen er andet end navne. For eksempel er en morbror andet end en mors bror. Han er også samtidig en autoritet eller en mandlig mor. Benævnelsessystemet er ikke det samme som holdningssystemet, fordi der i det sidste ligger forpligtelsen til at opføre sig på en bestemt måde. (53 / d197)

2. del: Systemet

Udgangspunktet er Radcliffe-Browns opdagelse af to forskellige morbror-nevø-relationer (avunkulater): Den autoritative og den intime. Hvor man møder en autoritativ relation mellem morbror og nevø møder man en intim relation mellem fader og søn og omvendt. (56 / d200). Imidlertid mener Radcliffe-Brown, at (kerne)familien er mindsteenheden (207 / d209).

Lévi-Strauss tese er nu, at fordi morbroderen er mere end mors bror, så må man tage denne med ind i systemet, og derved kan man forklare de omvendte forhold.

1. Incestforbud betyder at mænd må udveksler kvinder {f64ø / d206n-d207ø}
Dans la société humaine, ce sont les hommes qui échangent les femmes. (64)

I det menneskelige samfund er det mændene, der udveksler kvinderne, og ikke omvendt. (d206-207)

2. Mænd der afgiver kvinder må have noget igen: En alliance som modydelse:

Nous ne songeons pas ici au désir de perpétuer la race, mais au fait que, dans la plupart des systèmes de parenté, le déséquilibre initial qui se produit, dans une génération donnée, entre celui qui cède une femme et celui qui la recoit, ne peut se stabiliser que par les contre-prestations prenant place dans les générations ultérieures. (63n)

Vi tænker ikke her på ønsket om at videreføre racen, men på den kendsgerning, at i de fleste slægtskabssystemer kan den første uligevægt, der i en given generation opstår mellem ham, der afgiver en kvinde, og ham, der modtager hende, kun stabiliseres gennem modydelser i de fremtidige generationer. (d206)

Nu må slægtskabsrelationen analyseres ud fra minimum fire relationer: bror, søster, svoger, nevø:

Tese 1: Forholdet mellem morbror-søstersøn forholder sig til forholdet mellem bror-søster som forholdet mellem far-søn forholder sig til forholdet mellem mand-hustru.

- [...] la relation entre oncle maternel et neveu est à la relation entre frère et soeur, comme la relation entre père et fils est à la relation entre mari et femme. Si bien qu'un couple de relations étant connu, il serait toujours possible de déduire l'autre. (58)

- [...] relationen mellem morbroder og søstersøn forholder sig til relationen mellem bror og søster, som relationen mellem far og søn forholder sig til relationen mellem ægteemand og hustru. Hvis blot det ene relationspar kendes, vil det altid være muligt at slutte sig til det andet. (d202)

morbror/nevø (1) far / søn (3)

_____ = _____

bror/søster (2) mand/kone (4)

Tese 2: Kender man den ene side af lighedstegnet kan man regne den anden ud: Der er altid 2 - og 2 +. 1 er altid omvendt af 2. 3 er altid omvendt af 4.

Det specifikt strukturalistiske ligger deri, at man må betragte hele dette system for at forstå et element, og i at elementet er bestemt af (sin position i) systemet.

Nous voyons donc que l'avunculat, pour être compris, doit être traité comme une relation intérieure à un système lui-même qui doit être considéré dans son ensemble pour en apercevoir la structure. (62)

Vi ser altså, at man for at forstå nevø-onkel relationen (avukatet) må behandle dette som en intern relation i et system, og ligeledes ser vi, at selve systemet må betragtes i sin helhed, for at dets struktur kan træde frem. (d204)

Tese 3: Der eksister altid minimum 3 typer af relationer, man kan ikke tænke et element eller sågar en relation uden for systemet (f62n-f63ø/ d205n):

Relation de consanguinité – blodslægtsrelation – bror-søster

Relation d'alliance – Alliancerelation – ægteemand-hustru

Relation de filiation – Afstammingsrelation – forældre-børn

Mulige invendinger

Con 1

S: Hvorfor kan man ikke nøjes med far, mor, barn?

Sv: Morbroderen er ikke noget der kommer til efter, men er umiddelbart givet med det mest grundlæggende: Incestforbudet. Incestforbudet betyder at mand må modtage en kvinde fra en anden mand. Således er der et system på spil fra starten, hvori morbroderen (giveren) indgår.

Dans la société humaine, un homme ne peut obtenir une femme que d'un autre homme, qui la lui cède sous forme de fille ou de soeur (63)

I det menneskelige samfund kan en mand kun opnå at få en kvinde fra en anden mand, ved at denne afgiver enten sin datter eller sin søster. (206om)

Barnet hører med til alliancen, for ægteskabet er til for at videreføre slægten.

Således kan barnet ses som en modgave til morbroderen, der giver en kvinde bort og får noget ud af sin alliance. Lévi-Strauss synes her at være inspireret af Marcel Mauss.

Con 2

Spørgsmål: Kunne man ikke forestille sig et spejlbilledeforhold: Man, kone, faster og datter?

Svar: Jo sagtens, logisk. Men empirien viser, at "i det menneskelige samfund er det mændene, der udveksler kvinderne." (64 / d207).

Con 3

Spørgsmål: Hvordan kan det så være, at man ikke finder morbroderens betydning i

alle samfund? (64 / d207)

Svar: Det er fordi en udvidelse af systemet til at morbroderens også har en søn osv., gør at relationen ikke fremstår så tydeligt.

Men, når systemet bliver truet - ved transformationer, konflikter eller kontakter med andre systemer så toner den vigtige relation frem igen (66 / d208).

Det diakrone

Man kan så bruge disse synkroniske strukturalistiske studier diakront: Når et forhold ændres (f.eks. forholdet mellem far-søn bliver mere intimt) ændres de andre også (f.eks. forholdet mellem morbror-nevø bliver mere autoritært).

- La loi synchronique de corrélation ainsi suggérée peut être vérifiée diachroniquement. {60n}[...] le pouvoir du frère sur la sœur diminue, celui du mari prospectif augmente. Simultanément, le lien entre père et fils s'affaiblit, celui entre oncle maternel et neveu se renforce. (62)

- Korrelationens synkroniske lov, der således antages, kan verificeres diakronisk. [...] broderens magt over søsteren mindskes, den kommende ægtemands øges. Samtidig hermed svækkes båndet mellem far og søn, mens båndet mellem morbroder og søstersøn styrkes. (204)

Præcision af relationen

Relationen er i praksis ikke blot intim (+) eller autoritær (-), men er spændt ud et sted mellem følgende skema:

	forpligtelse	
	=	
+	+/-	-
ret	gengæld	pligt

Det vigtig er, at relationerne forholder sig til hinanden på en bestemt måde, og derved danner strukturen.

At genindsætte kulturen i naturen

Grundlæggende gælder det om at genindsætte kulturen i naturen. Mennesker er bevidste væsener, der har symbolsystemer, og disse er ikke naturlige, men kulturelle. Man må ikke forfalde til naturalismen – at se relationer som naturlige – eller empirismen – blot observere uden at tænke på symboludveksling.

– Mais ce qui confère à la parenté son caractère de fait social n'est pas ce qu'elle doit conserver de la nature : c'est la démarche essentielle par laquelle elle s'en sépare. (67)

– Men slægtskabet får ikke sin karakter af socialt fænomen fra naturen; det er snarere det afgørende skridt, hvorved det adskiller sig fra naturen [der gør det til slægtskab]. (d210)

Den menneskelige verden er en symbolsk verden.

[Gå på opdagelse i dette tema](#)

